

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**ΑΠΟΨΕΙΣ/ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ/ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ
ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ (ΔΑΦ) ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΑ**

**OPINIONS/ATTITUDES OF PARENTS/GUARDIANS OF STUDENTS WITH
AUTISM SPECTRUM DISORDER (ASD) ABOUT THEIR CHILDREN'S
SUPPORT IN GREEK STATE SCHOOLS**

της

Γιδαράκου Μαρίας

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

- 1^{ος} Επιβλέπων: Χριστίνα Συριοπούλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα
Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
2^{ος} Επιβλέπων: Αναστασία Αλευριάδου, Καθηγήτρια, Τμήμα Ψυχολογίας, ΑΠΘ
3^{ος} Επιβλέπων: Δρ Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ.Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.
«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα έρευνα είχε ως σκοπό να μελετήσει τις απόψεις και στάσεις των γονέων/κηδεμόνων μαθητών/μαθητριών με ΔΑΦ σχετικά με την υποστήριξη που παρέχεται στα Δημόσια Σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Για να πραγματοποιηθεί αυτός ο σκοπός, σχεδιάστηκε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο και διανεμήθηκε σε γονείς και κηδεμόνες παιδιών με ΔΑΦ μέσω του διαδικτύου. Στη συνέχεια, έγιναν στατιστικές αναλύσεις μέσω του προγράμματος SPSS. Τα στατιστικώς σημαντικά αποτελέσματα παρουσιάστηκαν μαζί με τα περιγραφικά στοιχεία της έρευνας, στα οποία συμπεριελήφθησαν συνοπτικά και οι απαντήσεις ελεύθερου σχολιασμού των γονέων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι σε γενικές γραμμές οι γονείς τείνουν να είναι περισσότερο ευχαριστημένοι με τα οφέλη της φοίτησης των παιδιών τους στο Γενικό Δημοτικό, ενώ η επιλογή της σχολικής μονάδας τείνει να εξαρτάται από παράγοντες όπως ο δείκτης ευφυΐας του παιδιού, η ανάπτυξη του λόγου του και η οικονομική κατάσταση της οικογένειας. Η κρατική υποστήριξη μοιάζει να είναι ελλιπής εξαιτίας διαφόρων παραγόντων ενώ οι εκπαιδευτικοί Γενικής Αγωγής κρίνονται ως λιγότερο ευαισθητοποιημένοι και ενημερωμένοι από ότι θα έπρεπε σχετικά με τα παιδιά με ΔΑΦ. Τέλος, εκφράστηκε από τους γονείς η επιθυμία οι εκπαιδευτικοί Ειδικής Αγωγής που ασχολούνται με τα παιδιά με ΔΑΦ να είναι περισσότερο καταρτισμένοι στη συγκεκριμένη αναπηρία.

Λέξεις-κλειδιά: ΔΑΦ, υποστήριξη, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ, απόψεις/στάσεις γονέων, Δημόσια Σχολεία, Γενική Αγωγή, Ειδική Αγωγή, Παράλληλη Στήριξη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.Ελληνόγλωσση

- Βουλή των Ελλήνων. (2010). *Σύνταγμα της Ελλάδας*. Αθήνα, Ελλάδα: Δ/ση Εκδόσεων και Εκτυπώσεων της Βουλής.
- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ). (2021). 10^ο Δελτίο Στατιστικής Πληροφόρησης: «Στοιχεία για την Εκπαίδευση των Μαθητών με Αναπηρία ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες». Ανακτήθηκε από: [ιστοσελίδα Πράξης Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας - Αρχική \(paratiritirioanapirias.gr\)](http://paratiritirioanapirias.gr)
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. (2021). Δελτίο Τύπου. Έρευνα Υγείας Έτους 2019: Υγεία Παιδιών 2 έως 14 Ετών. Ανακτήθηκε από <https://www.statistics.gr/documents/20181/ab68d4a7-c00f-3ba8-d28f-c8b167b8ec76>
- Ιμβριώτη, Ρ. (1939). *Ανώμαλα και καθυστερημένα παιδιά. Πρώτος χρόνος του Πρότυπου Ειδικού Σχολείου Αθηνών*. Αθήνα: Ελληνική Εκδοτική Εταιρεία Α.Ε. Ανακτήθηκε από <https://2dim-eid-ioann.ioa.sch.gr/e-book/roza-imbrioti>
- Κολυβά-Μαχαίρα, Φ., & Μπόρα-Σέντα, Ε. (1995). *Στατιστική. Θεωρία-Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη.
- Μότση, Σ. & Σταυρόπουλος, Β. (2017). Συνεργασία σχολείου και οικογένειας: Απόψεις γονέων παιδιών με αυτισμό για τη συνεργασία τους με τους εκπαιδευτικούς και το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό. Στο *Πρακτικά της Επιστημονικής Ένωσης για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας (Ε.Ε.Π.Ε.Κ), 3^ο Διεθνές Συνέδριο για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας (σ.1142-1151)*. Λάρισα: Ε.Ε.Π.Ε.Κ.
- Ν.1143/1983. *Περί ειδικής αγωγής, ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, απασχολήσεως και κοινωνικής μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων*. (ΦΕΚ 80/Α/31-3-1981).

Ν. 2101/1992. *Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.* (ΦΕΚ 192/Α/2-12-1992).

Ν. 3699/2008. *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.* (ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008).

Ν.3863/2010. *Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις.* (ΦΕΚ 115/Α/15-7-2010).

Ν.4074/2012. *Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.* (ΦΕΚ 88/Α/11-4-2012).

Ν.4823/2021. *Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις.* (ΦΕΚ 136/Α/3-8-2021).

Συνήγορος του Πολίτη. (2009). Κύκλος δικαιωμάτων του παιδιού: «Εφαρμογή του θεσμού της παράλληλης στήριξης μαθητών με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Πόρισμα: ν.3094/03, 'Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις', αρ.4 παρ.6, 16/9/2009.

Συνήγορος του Πολίτη. (2015). Κύκλος δικαιωμάτων του παιδιού: «Προβλήματα στην υλοποίηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Ν.3094/2003», 'Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις', αρ.3 παρ.5, Νοέμβριος 2015.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (2003). Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για Μαθητές με Αυτισμό. Ανακτήθηκε από http://www.pi-schools.gr/special_education_new/html/gr/8emata/analytika/analytika.htm

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (Μάρτιος 2004). Αναλυτικά Προγράμματα ΤΕΕ Ειδικής Αγωγής Α' και Β' Βαθμίδας. http://www.pi-schools.gr/special_education_new/html/gr/8emata/analytika/analytika.htm

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (Απρίλιος 2004). Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής

Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΕΕΚ). Ανακτήθηκε από http://www.pi-schools.gr/special_education_new/html/gr/8emata/analytika/analytika.htm

2. Ξενόγλωσση

Action Aid. (2014). Έρευνα της Action Aid Hellas για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση των Μαθητών/Μαθητριών με Αναπηρία στη χώρα μας.

Al Jabery, M.A., Arabiat, D.H., Al Khamra, H.A., Betawi, I.A. & Jabbar, S.K.A. (2012). Parental Perceptions of Services Provided for Children with Autism in Jordan. DOI: 10.1007/s10826-012-9703-0

American Psychiatric Association. (2013). Autism Spectrum Disorder. In *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, D.C.: American Psychiatric Publishing.

Armstrong, D., Kane, G., O'Sullivan, G. & Kelly, M. (2010). *National Survey of Parental Attitudes to and Experiences of Local and National Special Education Services*. National Council for Special Education. https://ncse.ie/wp-content/uploads/2014/10/6_NCSE_ParentalAttitude.pdf

Baglama, B. & Demirok, S. (2016). Opinions of mothers of children with autism spectrum disorder towards special education support and services. *International Journal of Educational Sciences*, 15, 279-289. doi: <https://doi.org/10.1080/09751122.2016.11890537>

Bitterman, A., Daley, T.C., Misra S., Carlson, E. & Markowitz, J. (2008). A National Sample of Preschoolers with Autism Spectrum Disorders: Special Education Services and Parent Satisfaction. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 38, 1509-1517. DOI 10.1007/s10803-007-0531-9

Brown, J. D. (2001). *Using surveys in language programs*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2001). *Research methods in education* (5th ed.). London: Routledge.

- Creswell, J. W. (2002). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Boston: Pearson Education.
- Dornyei, Z. (2003). *Questionnaires in second language research: construction, administration, and processing*. Series title: Second language acquisition research series (Gass/ Schachter), Lawrence Erlbaum Associates.
- ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics. (2022). <http://id.who.int/icd/entity/437815624>
- Freedman, R.I. & Boyer, N.C. (2000). The power to choose: Supports for Families Caring for Individuals with Developmental Disabilities. *Health & Social Work*, 25(1), 59-68.
- Kossyvakis, L. (2021). Autism education in Greece at the beginning of the 21st century: reviewing the literature. *Support for Learning*, 36(2), 183-203.
- Loukisas, T.D. & Papoudi, D. (2016). Mothers' Experiences of Children in the Autistic Spectrum in Greece: Narratives of Development, Education and Disability Across their Blogs. *International Journal of Disability, Development and Education*. doi: <https://doi.org/10.1080/1034912X.2015.1111304>
- Luther, E.H., Canham, D.L., Cureton Young, V. (2005). Coping and Social Support for Parents of Children with Autism. *The Journal of School Nursing*, 21(1), 40-47.
- Mantzikos, C.N., Lappa, C.S., Siamanta, V. & Charoumenou, Z. (2018). Η αξιολόγηση της δομής της Παράλληλης Στήριξης από τους γονείς παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος. *Preschool and Primary Education*, 6(2), 144-162. <https://doi.org/10.12681/ppej.15889>
- Mayo Clinic. (2018). Autism Spectrum Disorder. <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/autism-spectrum-disorder/symptoms-causes/syc-20352928>
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Papoudi, D., Jorgensen Rubner, C., Guldborg, K. & Meadan, H. (2020). Perceptions, Experiences, and Needs of Parents of Culturally and Linguistically Diverse

- Children with Autism: a Scoping Review. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*. DOI: 10.1007/s40489-020-00210-1
- Rodham, K. & Gavin, J. (2006). The ethics of using the internet to collect qualitative research data. *Research Ethics Review*, 2(3), 92-97.
- Scheuermann, B., Webber, J., Boutot, E.A. & Goodwin, M. (2003). Problems with personnel preparation in autism spectrum disorders. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 18(3), 197-206. DOI: 10.1177/10883576030180030801
- Siklos, S. & Kerns, K.A. (2006). Assessing Need for Social Support in Parents of Children with Autism and Down Syndrome. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 36, 921-933.
- Syriopoulou-Delli, C.K. & Polychronopoulou, S.A. (2017). Organization and management of the ways in which teachers and parents with children with ASD communicate and collaborate with each other. *International Journal of Developmental Disabilities*, 65(1), 1-18. DOI:10.1080/20473869.2017.1359355
- Tso, M. & Strnadova, I. (2016). Students with autism transitioning from primary to secondary schools: Parents' perspectives and experiences. *International Journal of Inclusive Education*, 21, 389-403. DOI: <https://doi.org/10.1080/13603116.2016.1197324>
- UNESCO. (1994). The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education. Adopted by the World Conference on Special Needs Education: Access and Quality. Salamanca, Spain: UNESCO.
- Westling, D.L. (1997). What Parents of Young Children with Mental Disabilities Want: The Views of One Community. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 12(2), 67-78, 94.
- World Health Organization. (2013). Autism Spectrum Disorders & other developmental disorders. From raising awareness to building capacity. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/rest/bitstreams/478733/retrieve>